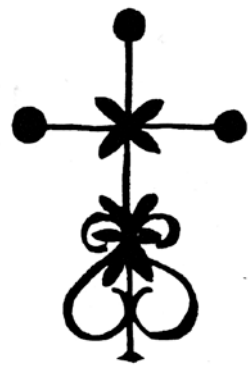

TARVAS

KOTISEUTULEHTI

N:o 1
2013

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

KATSON JOEN YLI – PAIMIONJOKI TUTUKSI KOTISEUTUMUSEON TÄMÄN KESÄN NÄYTTELY

Lähes kaikki maailman suurimmatkin kaupungit ovat kasvaneet jokien varsille, ja asutus on levinnyt sisämaahan jokia pitkin. Joet olivat ensimmäisiä kulkureittejä. Ne määrittivät usein rajat, heimoalueet, kauppareitit ja olivat selvät maamerkit ennen karttoja. Virtaavasta vedestä tuli jo varhain energian, ruuan ja talousveden lähde.

Näin myös useimmissa Suomen kunnissa joet virtaavat maiseman halki ja ovat antaneet monelle niistä nimenkin. Jokien ranta-alueet raivattiin ensimmäisinä pelloiksi, ja talot rakennettiin jokivarteen ryhmäkyliksi. Suurimpien jokien äärelle nousi pitäjä pitäjän perään ja niiden keskukseen kirkko, sekin tavallisesti jokirantaan.

Tarvasjoen joet

Tarvasjokea halkoo kolme jokea: Paimionjoki ja sen sivujoki Tarvasjoki sekä Aurajoen sivujoki Savijoki. Pääosin joet ovat kylien rajana, paitsi Euran kylä on kahden puolen Tarvasjokea, kuten myös Suurila ja Seppäläkin. Juvan kylän rajat ylittävät Paimionjoen, koska kartano jo perustettaessa otti kosken omistukseensa.

Asutus ei Tarvasjoelle kuitenkaan tullut jokia pitkin. Paimionjoki ei monine koskineen ollut vesiliikennekelpoinen ja siksi alue pysyi asumattomana rannikkoseudun eräalueena aina 1300-luvulle asti. Vasta silloin ensimmäiset vakinaiset asukkaat saapuivat, ei jokea tienä käyttäen, vaan joen rantoja myötäilevää Härkätieta pitkin.

Tarvasjoen kotiseutumuseon tämän kesän näyttely kuvaa kuinka kiinteästi joet kuuluvat kuntamme historiaan, luontoon ja elinkeinoelämään kuten maanviljelykseen ja teollisuuteen.

Asiakirjoista tiedetään, että Tarvasjoella toimi jo 1500-luvun alussa 10 myllyä, joista puolet Juvankoskessa. Turun läänin suurimman kosken, Juvankosken, ja sen myllyt nähdessään Suomen matkallaan vuonna 1556, kuningas Kustaa Vaasa osti Juvan heti kruunulle kuninkaankartanoksi. Pari vuotta myöhemmin hän seurueineen vieraili Juvalla kahden päivän ajan kartanoa katsomassa.

Historia kertoo myös, että kenraalikuvernööri Pietari Brahen omistaessa Juvan kartanon, maamme kutsuttu saksalainen paperimaakari Bertil Oberhär opetteli paperimyllyllään paperin tekoa Juvankoskessa ensimmäisen kerran Suomessa vuosina 1665–1667, ennen Tomasbölen tehtaan perustamista. Brahen aikana Juvan myllyt jauhoivat aina Savosta asti kuljetettua viljaa.

Sahojen ja metsäteollisuuden syntyessä metsien arvo nousi, ja puun myynti ja korjuu kasvoi. Tämä johti tukin uittoon, joka oli sisämaassa ainoa puun pitkän kuljetuksen mahdollisuus. Uiton tiedetään Paimionjoessa alkaneen jo 1840-luvulla norjalaisten toimesta. Uitto jatkui vuoteen 1957 asti.

Juvankoskessa toimi myllyjen ja sahan lisäksi 1800-luvulla myös saranvanutuslaitos. Kartano perusti meijerin kosken partaalle 1880-luvulla, ja se laajeni pian osakeyhtiöksi. Myös muissa koskissa myllyt ja pienet sahat monipuolistuivat.

Suuren muutoksen Tarvasjoelle toi maamme ensimmäisen maaseutus sähköyhtiön Lounais-Suomen Sähkö Oy:n perustaminen 1912 ja sähkön tulo Tarvasjoelle 100 vuotta sitten. Juvan voimalaitoksen rakentaminen 1914-1916 muutti koko alueen elämän. Myllyt ja saha loppuivat ja meijeri rakennettiin uudelleen Härkätien varteen. Säh-

Juvankoski vielä vapaana 1800-luvulla. Kuva Margit Tovia

Lentopäivät oli suuri kansanjuhla Killalassa vuonna 1935. Kuva Saara Rönnemaa

Kesäpäivä Tiensuon jokilaitumella. Kuva Anni Jalonen

kölaitoksen ja verkoston rakentaminen antoivat paljon työtä ja merkitsivät suurta edistysaskelta maataloudelle ja koko seudulle.

Jokityöväiden tiiliteollisuudelle sopiva savi synnytti ensimmäisen tiilitehtaan Tuomarilaan jo 1930-luvulla ja suurempi yritys Seppälän Tiili- ja putkitehdas perustettiin Seppälään vuonna 1952.

Elämää jokien maisemassa

Joet ovat aina olleet poikittaisen liikenteen este ja siksi kahlupaikkojen, portaiden ja lauttojen paikoille rakennetut sillat ovat olleet tärkeitä. Tieverkoston parannuttua useita jokien ylityspaikkoja on jäänyt pois, mutta edelleen Tarvasjoella on toistakymmentä tärkeää siltaa.

Pääosin Tarvasjoen jokien ympäristö on maatalousmaisemaa viljavine ja avarine peltoineen, mutta viimeisinä vuosikymmeninä on rantapelloja metsitetty. Ne eivät ole samanlaisia kuin vehreät rantalehdot, joiden monipuolinen kasvillisuus ei enää niiden laiduntamisen loputtua puhkea entiseen rikkauteen. Vapaiden koskien kohinaa ja kukkivia niittyjä voi parhaiten seurata luontopolulta.

Paimionjoki- näyttely korostaa erityisesti vesiensuojelun tärkeyttä ja luonnon monimuotoisuutta joen piirissä. Siksi tuodaan esille joen kalat, äyriäiset, simpukat, linnusto, jokivarren eläimet ja kasvillisuus vesikasveista aina puihin ja pensasiin asti.

Vielä sotavuosiin saakka joki oli tärkeä osa jokapäiväistä elämää. Karjojen juomavesi oli täysin jokien ja harvojen lähteiden varassa ja kuljetettava myös talvisin. Maitotalouden jäähdytys vaati jäävarastot ja ammattimainen jäiden nostaminen alkoikin Juvalla. Jokirannassa pestiin suurimmat pyykki keväisin ja syksyisin. Myllyissä jauhatettiin omat viljat jauhoiksi, ryyneiksi ja maltaiksi ihmisille ja rehuvilja karjan ravinnoiksi.

Joet ovat aina olleet tärkeä osa seudun virkistyskäytössä. Kautta aikain on kalastettu mato-ongella ja katiskalla. Rapusaaliit olivat suuria aina 1930-luvulle asti, jolloin rapurutto tuhosi kannat. Elokuinen sorsastus jatkuu edelleen. Aikaisemmin metsästäjät pyydystivät saukkoa ja piisamia. Satoja vuosia sitten seudulla oli vielä majavia. Lohikalojen nousu loppui voimalaitoksien patoihin sata vuotta sitten.

Joka kylällä oli joessa uintipaikkoja. Uimakouluja on pidetty ainakin 1930-luvulta alkaen lapsille. Jokijäällä pidettiin ensimmäisiä hiihtokilpailuja tasamaahiihdossa, ja töyräät olivat suosittuja mäenlaskupaikkoja. Jokijäällä myös luisteltiin, pyöritettiin napakelkkaa ja laskettiin vesikelkalla tai potkittiin potkukelkalla. Muutamia veneitä on aina ollut jokirannoilla, mutta vasta viime vuosina on melonta Juvalta yläjuoksulle päin löytänyt harrastajia.

Suuren kansanjuhlan, Nuorisoseurapiirin laulujuhlan, pitopaikaksi valittiin Knaapin ahde Kallioskosken rannalla 1921. Samalla paikalla tiedetään pidetyn jo ensimmäisten eduskuntavaalien alla eri puolueiden edustajien yhteinen puhetilaisuus suurelle kuulijakunnalle. Lentopäiviä järjestivät suojeluskunta ja lotat Killalassa vuodesta 1933 sotavuosiin asti ja sen jälkeen VPK ja urheilijat vuoteen 1953.

Joet ovat aina olleet tärkeä osa Tarvasjoen maisemaa. Vapaan Juvankosken kumun kerrotaan aikanaan kuuluneen monien kilometrien päähän, näin erityisesti keväisten rajujen tulvien ja jäidenlähdon aikaan. Vanha kansa muistaa monia kesäisiä ja varsinkin syystulvia. Muuttolintujen parvet Tarvasjoen uomaa seuraten ovat varma kevään tulon merkki. Samaa rataa lentäen ne syksyisin jättävät meidät maahan sidotut.

Joella on aina alkulähde ja myös kohta missä se laskee mereen. Paimionjoki tunnetuksi näytelly onkin ensi kesänä jokivarsikuntien viidessä kohteessa.

Ensimmäisen näyttelyn avajaiset ovat Tarvasjoen Kotiseutumuseolla sunnuntaina 9.6.2013 klo 10.00 alkavan kansanlaulukirkon jälkeen.

KESÄTERVEHDYS KUNNANVIRASTOSTA

Olen aloittanut Tarvasjoella määräaikaisena hallintojohtajana maaliskuun alussa tänä vuonna. Tarvasjoki on minulle entuudestaan tuttu paikka, sillä olen asunut täällä perheeni kanssa vuodesta 2005 lähtien. Siirryin Tarvasjoelle töihin Turun kaupungin organisaatiosta, jossa olen työskennellyt projektipäällikkönä, erityisasiantuntijana ja palvelupäällikkönä.

Kiinnostuin hallintojohtajan tehtävästä, sillä toivoin löytäväni monipuoliseen työn, jossa voi osallistua laajasti kunnan asioiden hoitamiseen. Jo muutaman kuukauden kokemuksella voin sanoa, että tämä toive on toteutunut! Hallintojohtajan keskeisiä työtehtäviä ovat talous- ja henkilöstöasiat sekä toimiminen kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston sihteerinä. Hallintojohtaja osallistuu myös kokousasioiden valmisteluun ja hallinnon kehittämiseen. Aiheiltaan hoidettavat asiat vaihtelevat laidasta laitaan.

Kuntalaisena ja asukkaana Tarvasjoen monet palvelut ovat olleet minulle jo tuttuja ennen hallintojohtajan tehtävää. Parhaiten olen tutustunut lasten kautta päivähoitoon ja kou-

Outi Laikko

luun. Molempiin palveluihin perheemme on ollut hyvin tyytyväinen. Kirjastoa olen myös yrittänyt käyttää ahkerasti ja yllätynyt usein positiivisesti ajankohtaisesta tarjonnasta.

Hallintojohtajan työssä olen päässyt tutustumaan nyt laajemminkin kunnan monipuoliseen toimintaan. Teknisen sektorin toimivuus ja hyvinvointikeskus ovat vakuuttaneet minut, että Tarvasjoella kuntalaisista pidetään hyvää huolta. Myös kunnanviraston ammattitaitoinen ja avulias henkilökunta, sekä virastossa vallitseva hyvä henki ovat tehneet minuun vaikutuksen.

Tarvasjoen palvelut ovat kunnan kokoon nähden kiitettävällä tasolla, mutta nykyinen taloudellinen tilanne on hyvin haasteellinen. Monet talouden tunnusluvut näyttävät heikoilta Tarvasjoen osalta. Velkataakkaa on ja alijäämän kimppuun on pureuduttava. Toki on muistettava, että emme ole yksin tässä tilanteessa, vaan samanlaisia uutisia tulvii muistakin kunnista. Kuluneet lähivuodet ovat olleet raskaita kunta-alalla jatkuvan kuntarakenne- ja sote-alueiden uudistustyön vuoksi. On ollut vaikeaa nähdä tulevaisuuteen ja tehdä kuntien omia

pitkäkestoisia suunnitelmia. Nyt vihdoinkin valtiovallan suunnalta linjaukset alkavat olla jollain tasolla selvillä ja kunnat voivat aloittaa omien kannanottojensa hiomisen.

Kaikki kunnat joutuvat lähiaikoina etsimään ratkaisuja, miten vähenevät tulot riittävät kattamaan kasvavat menot. Ikäviä asioita riittää mietittäväksi, mutta uuden kehittämistä ja luomista ei saisi myöskään unohtaa. Toimintojen tehostaminen ja tuottavuuden kasvattaminen ovat asioita, joita tulee pohtia sekä jokaisen kunnan oman toiminnan kannalta mutta myös yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

Kuntarakenneuudistus tulee ravistelemaan todennäköisesti myös Tarvasjokea. Tarvasjokea voidaan silti jatkossakin kehittää alueena ja paikallisyhteisönä, vaikka kunnan hallinnollinen työ tehtäisiin jossain muualla. Niin kauan kuin meillä on Tarvasjoella asukkaita, meillä on myös palveluja ja toimintaa. Kuntalaisista pidetään huolta myös tulevaisuudessa.

Aurinkoista ja mukavaa kesää kaikille!

Outi Laikko

RÖNNEMAAN SAARA

Saara Rönnemaa on tällä hetkellä Tarvasjoen vanhin asukas, kohta 98 vuotta.

Korkeasta iästään huolimatta hän on vielä ketterä yksinasuja, kiinteästi nykypäivässä ja sen toiminnassa mukana elävä seniori. Hän on Tarvasjoen viimeisiä Venäjän vallan aikana syntyneitä ja muistaa vielä tarkasti maamme tapahtumat itsenäistymisen ajasta alkaen, itse niiden mukana vahvasti eläneenä.

Oli eräs huhtikuun alun iltapäivä, kun Saaran kanssa muistelimme hänen elämänsä matkaa. Olimme juuri vähän kaipauksella katsoneet, kuinka sinä päivänä kirkon eteläisellä sivulla kasvaneista kahdesta kuusesta toinen oli heikkokuntoisena kaadettu. Saara kertoi, kuinka hänen enonsa Erkki Yrjänän ensimmäinen vaimo Toini Rauanheimo oli kihlattuna tullut 1928 Tarvasjoelle Marttojen puutarhaneuvojaksi. Hänelle oli annettu työksi hautausmaan ja kirkon ympäristön puutarhasuunnitelman tekeminen. Siinä yhteydessä myös hautausmaan puut istutettiin, joten tuo kaadettu puu oli yli 80 vuotta vanha.

Tästä meidän puheemme siirtyi Saaran vanhempiin ja hänen lapsuutensa maailmaan.

Isän ja äidin tarina

Saaran isä Vilho Mattila oli syntynyt Mietoisissa 1887 maanviljelijän poikana Uhlun kylän Mattilassa. Valmistuttuaan kansakoulunopettajaksi Rauman seminaarista hän tuli opettajaksi Tarvasjoen Euran kouluun 1909. Tässä koulussa hän teki koko opettajanuransa, yhteensä 40 vuotta.

Isän tullessa Tarvasjoelle täällä elettiin silloin suurten muutosten ja voimakkaan kehityksen aikaa. Seurakunta oli juuri itsenäistynyt ja saanut ensimmäisen kirkkoherran Kaarlo Turtolan. Kunnan ja seurakunnan nimi muutettiin Eurasta Tarvasjoeksi. Nuorisoseura toimi aktiivisesti ja sen toimesta perustettu urheiluseura sai isästä innokkaan ja lahjakkaan urheilijan. Maatalous kehittyi nopeasti. Peltoja raivattiin lisää, meijeri rakennettiin uudelleen ja maatalouskoneistus lisääntyi. Heti seuraavina vuosina sähkövoima tuli pitäjään ja alettiin rakentaa voimalaitosta Juvalle. Isä ryhtyi hoitamaan työnsä ohessa koululle sijoitettua kunnankirjastoa 10 vuodeksi.

Seurakunnan hengellinen elämä oli hyvin elävää ja vilkasta. Siihen vaikutti erityisesti tuohon aikaan koko seutua uudistanut voimakas evankelinen herätys. Tarvasjoella herätysliikkeen voimahahmona vaikutti erityisesti Saaran isoisä J.F. Fingerroos. Hän oli raivannut ja rakentanut edellisinä vuosikymmeninä Herrasmannin tilan Yrjäskylässä erinomaiseen kuntoon. Kerrotaan,

että hänen uskon tultuaan tilalla vietettiin kesäisin suuria evankeliumijuhlia, joihin saapui maakunnasta sanankuulijoita tuhatmäärin. Suuren tilan taitavana emäntänä Emilia- isoäiti oli vastannut kotitaloudesta, muonittanut suuren palvelusväen ja usein taloon tulevat vieraat.

Juuri edellisenä vuotena, kun Saaran isä tuli Tarvasjoelle, Fingerroosit olivat myyneet Herrasmannin tilan ja rakentaneet pinta-alaltaan pienemmän talosta lohkaistun Rauhalinnan tilan. Seuraavana vuonna Fingerroos ryhtyi rakentamaan Euralle avaraa rukoushuonetta juhlien pitopaikaksi. Sen me nykyisin tunnemme seurakuntatalona. Se valmistui 1911 ja vihittiin suurin evankeliumijuhlin. Vain vuotta myöhemmin isoisä kuoli. Isoäitini, Rauhalinnan mamma, jäi hoitamaan leskenä tilaa kahden lapsensa kanssa. Erkki oli tuolloin 13-vuotias yhteiskoululainen ja Anna-tytär 20-vuotias neitonen.

Saaran isä oli Tarvasjoelle tulosta asti ollut tiiviisti mukana seurakunnan ja SLEY:n toiminnassa. Lähimpään ystäväpiiriin tulivat erityisesti Rauhalinnan nuoret ja kirkkoherra Turtolan perhe. Pian hän rakastui Fingerroosin Anna-tyttäreeseen ja häät vietettiin Rauhalinnassa heinäkuussa 1914. Näistä viehättävistä häistä on Saaran Erkki-eno kertonut kirjassaan Yhdeksän vuosikymmentä.

Saaran lapsuusvuodet

Nuoren perheen kodista Euran koululla tuli monella tapaa pitäjän keskipiste.

Isä toimi paitsi kirjastonhoitajana myös sivutoimisena kunnankirjurina 1914–1921. Kunnan asiat hoidettiin koululla, kun ei vielä mitään

kunnantoimistoa ollut. Tosin kunnan toimet nykyaikaan verraten olivat vielä pieniä, mutta erityisesti sosiaalitoimi ja laajeneva kansakouluopetus antoivat paljon työtä. Hänet valittiin myös Tarvasjoen ensimmäiseen kunnanvaltuustoon vuonna 1919. Kun Tarvasjoen ensimmäinen rahalaitos, säästöpankki, aloitti toimintansa 1920 Euran koululla, ryhtyi isä johtamaan sitä. Säästöpankin johtajana hän tekikin 42 vuoden päivätyön.

Rauhalinnan mamma Emilia Fingerroos, Saara Rönne ja äidinäiti.

Saaran vanhempien Anna ja Vilho Mattilan hääkuva Rauhalinnan pihassa 11.7.1914. Kuva Erkki Yrjänä/Saara Rönne

Saara syntyi 27.06.1915 Euran koululla. Varhaisimmat muistot hänellä liittyvätkin kouluun ja sen ympäristössä kisaaviin koululaisiin. Hämmä muisto on hänelle jäänyt myös siitä illasta, kun Turusta tullut punaisten retkikunta tuli noutamaan isää Työväentalolle. Perhe oli jo mennyt nukkumaan. Noutajat antoivat isän pukeutua ja hän jäi äidin kanssa pelolla odottamaan isän paluuta. Jonkinlainen muistikuva on myös siitä ilontunteesta, kun isä tosin pahoinpideltynä, mutta erään oppilaansa pelastamana tuli kotiin. Pitkään Saara sai pelon kaikesta punaisesta, jonka hänen mieleensä jätti koulua vartioivien punakaartilaisien uhkaavan punaiset nauhat ki-vääriä pitelevässä kädessä.

Saara sai pikkusiskon, Helinän, kuukautta ennen joulua 1919. Koulun joka vuosi pidetty iltainen kuusijuhla oli koko seudulla odotettu tilaisuus, johon kaikki halusivat tulla. Juhlaan valmistettiin paljon ohjelmaa: oli runoja, musiikkia, näytelmiä ja liikuntaleikkejä. Isä halusi, että joka oppilaalla oli jokin ohjelmanumero. Lähes jokaisena jouluna aina sotavuosiin asti saapui isoäiti Rauhalinnasta metsätietä kävelen mukaan koulun kuusijuhlaan. Hän oli vielä vanhuksenakin ketterä, vaikka oli tehnyt raskaat työt suuren tilan ahkerana emäntänä. Pitkään muisteltiin sitä, kuinka hän oli rohkeasti sanonut elintarvikkeita hakeville punakaartilaisille, jotka kaipasivat isäntää: ”Ei tässä isäntää tarvita, minulla on aitan avaimet ja hän kieltää tai antaa.”

Keuhkotuberkuloosi eli keuhkotauti oli vielä sata vuotta sitten Suomen pahin kansantauti, johon kuoli paljon nuoria ihmisiä. Vasta sodan jälkeen antibioottien keksimisen avulla keuhkotauti pystyttiin parantamaan. Saaran äitikin sairastui siihen ja pääsi hoitoon Nummelan parantolaan. Taudin kuitenkin vain pahetessa hänet lähetettiin parantolasta kotiin ja keväällä 1922 hän kuoli. Äidin pitkä poissaolo vieraannutti Saaraa hänestä ja isä tuli läheisemmäksi. Äiti oli vähän etäinen kaunis hieno rouva, jonka syli varmaan taudin tartuttamisen pelosta jäi vähän etäiseksi. Kun kolmevuotias Helinä-siskokin vielä kuoli seuraavana talvena, jäi isä yhteisessä surussa Saarelle ainoaksi läheiseksi.

Nyt Saara oli tullut kouluikänsä ja opiskelu olikin mieluista kuten kaikki kotitaloustyöt. Isä solmi uuden avioliiton Suoma Värin kanssa ja muutamassa vuodessa Saara sai kolme uutta sisarta.

Saaran nuoruusvuodet

Kansakoulun käytyään Saara pääsi opiskelemaan Turun Tyttökouluun. Kolmen vuoden

opiskelulla hän siellä suoritti keskikoulun ja jatkoi vielä vuoden Turun Suomalaisessa Yhteiskoulussa. Koko opiskeluajan Saara toimi partioliippukunta Turun Tähtitytöissä ja koki silloin partiotoiminnan hyvin kasvattavaksi.

Saara muistaa, että hän heti täytettyään 18 vuotta liittyi Tarvasjoen lottiin. Lotta-valan vannomisen jälkeen pitäjän erittäin aktiivinen lottatoiminta veti mukaansa ja sen piirissä kouluttautuminen muonitukseen, lääkintään tai viestintään vei paljon vapaa-ajasta. Vuorottain oltiin suojeluskunnan harjoitusten tai kilpailujen muonitustehtävissä, lentopäivien ravintolassa tai arpojen myynissä, välillä tehtiin arpajaisvoittoja ja oltiin väestönsuojelu- ja ensiapuharjoituksissa.

Saara oli noina vuosina hyvä hiihtäjä ja onnistui voittamaan kerran pitäjän kilpailujen naistensarjan. Eräs arvokas arpajaisvoitto vuoden 1936 lentopäiviltä on edelleen Saaran seinällä. Se on lottien yhdessä kutoma uniikki seinäryijy nimeltä Pirtin ikkuna. Saaran muistissa koko 1930-luvun kesät olivat kauniita ja lämpimiä. Jokainen nuori pyrki hankkimaan polkupyörän, ja eräs kuva joka suvisilta lentopäiviltä olikin juhlaan tulleen yleisön sadat polkupyörät Killalan ojanvarsilla ja jokitörmällä.

Lopetettuaan opiskelun Turussa Saara meni vuonna 1934 Kangasalan emäntäkouluun. Tämä Päivölän kansanopiston pitkäaikaisen rehtorin ja hänen vaimonsa Rufus ja Hanna Saikun perustama koulu eli viimeisiä vuosia heidän johdossaan ja oli siirtymässä uudelle sukupolvelle. Tuolta opiskeluajalta erityisen innostuksen Saaran myöhemmälle puutarhaharrastukselle antoi puutarhaopettaja Kerttu Alkio, kirjailija ja kansanedustaja Santeri Alkion tytär.

Tarvasjoelle taas palattuaan Saara oli tiiviisti mukana maatalouskerhon ja marttojen yhteisessä tavoitteessa saada joka talouteen kasvitarha ja näin lisätä kotimaisten kasvien käyttöä. Enon Toini-vaimo veti erityistä tomaattikerhoa, sillä tomaatin viljely oli vielä uutta.

Erityinen vuosi lottatoiminnassa oli 1937, kun yhdessä suojeluskunnan kanssa rakennettiin urheilukentän laidalle Kenttätupa. Vaikka eivät naiset paljon voineet auttaa itse rakentamisessa, heidän keräämänsä taloudellinen panos oli ratkaiseva ja he hankkivat kalusteet, astiat, tekstiilit ja keittiötarpeet. Sen hetken yhteistyö ja uhrautuminen oli hämmästyttävää. Saara toteaa, ”vaikka me kaikki olimme saumattomassa yhteistyössä, ei voi olla huomaamatta, että sen ajan varsin miehisessä yhteiskunnassa, muutamat tarmokkaat ja rohkeat naiset ohjasivat meidät saavutuksiin”. Lotissa heitä olivat tuolloin mm. Helmi Juvakoski, Minne Laine, Helmi Lehtinen, Hanna Vesamo, Emilia Helve, Lahja Kotamäki ja Fanny Routamaa. Kiitosta ja kunniaa he eivät paljonkaan saaneet, vaikka olisivat ansainneet.

Avoliitto ja sotavuodet

Kesällä 1938 Saara kihlautui Antti Rönne- maan kanssa. Antin koti, Liedonperän Isotalo, oli vanha sotilasvirkatalo, jota hänen isänsä oli viljellyt vuodesta 1898. Antilla oli kuusi veljeä ja kolme sisarta. Hänen isänsä kuoleman

Nuoriemäntä on tullut Liedonperän Isotaloon.

jälkeen Antti vanhimpana poikana oli äitinsä kanssa vastannut tilan isännyydestä, muiden sisarusten etsiessä omia ammatteja. Antti toimi aktiivisesti maamiesseurassa ja veti sen koe-toimintayhdistystä. Mieskuorolaulu oli Antille rakasta ja hän lauloi niin kirkkokuorossa kuin suojeluskunnan mieskuorossa sekä myöhemmin Lauuluveikoissa.

Antti liittyi heti kiinteästi Saaran ja suvun elämään. Erkki- eno kertoo kirjassaan Toini-vaimon hautajaisista, että hän oli kutsunut arkunkantajiksi Saaran isän, lankonsa Vilho Mattilan, kenraali Aksel Airon, Toinin veljen kirjailija Reino Rauanheimon, lehtori K.P. Kalliovaaran ja ”siskoni tyttären kanssa kihloissa olevan maanviljelijä Antti Rönne- maan”.

Maa-tilan tilanteen vuonna 1939 nopeasti kärjistyessä vapaaehtoinen maanpuolustustyö vilkastui. Erityisesti suojeluskunta ja lotat tiivistivät toimintaansa. Pidettiin ilma- ja väestönsuojeluharjoituksia, miehiä kutsuttiin kertausharjoituksiin ja vapaaehtoisia kutsuttiin Kannaksen linnoitustöihin. Niinpä Tarvasjoeltakin miehiä ja vuorollaan lottiakin matkusti näihin töihin kahdeksi viikoksi kerralla Karjalaan. Niinpä Saarakin oli täällä lottien mukana Muolaan Kyyrölässä muonittamassa.

Talvisodan sytyttyä Antti ei heti joutunut veljiensä tavoin lähtemään rintamalle, koska hänet oli vapautettu sotaväestä. Jouluaattona 1939 Saara ja Antti vihittiin avioliittoon ja vähän myöhemmin Antti kutsuttiin sotaväkikoulutukseen. Koulutukseen kuluihin hänellä lähes koko välirauhan aika. Kun jatkosota alkoi, Antti lähti Tarvasjoen miesten mukana sotaan.

Talvisodan loppupuolella ja sen jälkeen välirauhan aikana Saara oli Eila Aallon, Hilka Kuukkalan ja Maire Saarnivaaran kanssa hoitajana sotasairaalaksi muutetussa Paimion sairaalassa. Heidän tehtävänsä oli lähinnä apuhoitajan tärkeää perustyötä, petaamista, siteiden vaihtoa, pesuja, kuumeen mittausta tai potilaiden ruokkimista. Hoitoa, auttamista ja valvontaa tehtiin pyöreän päivän, sillä hoitajista oli puutetta ja potilaita paljon.

Rönne- maan perhe jouluna 1963, vas. Saara, Antti, Jouko, Hannu, Matti, Simo ja Ilkka.

Saara ravintolaryhmän mukana lentopäivillä Killalassa vuonna 1938.

Linnoitusjoukkoja muonittamassa Kyyrölässä kesällä 1939.

Jo ennen sotaa oli Isotalossa ryhdytty rakentamaan Antin äidille vanhuuden asuntoa, josta sen valmistuttua kuitenkin tuli Antille ja Saaralle ensimmäinen yhteinen koti. Heidän esikoisena Ilkka syntyi syksyllä 1941. Talossa oli tuolloin kova miespula. Kaikki pojat olivat joutuneet sotaan ja heistäkin nuorin, Jaakko, oli jo keväällä oudosti lähtenyt ”maatalousharjoittelijaksi” Saksaan. Talon töissä oli Löytökorven perhe. Mies oli uuttera työmies, vaimon toimiessa karjakkona. Löytökorpi kuitenkin joutui lähtemään sotaan ja kaatui tarvasjokelaisten komppaniassa lokakuussa 1941. Antti oli sodassa jatkosodan hyökkäysvaiheen, mutta kun hän sairastui ja vanhempia ikäluokkia alettiin kotiuttaa, hän pääsi Ilkan ristiäisiksi kotiin.

Saarasta tuntuu, ettei osata tarpeeksi arvostaa sitä osuutta mitä kotirintaman apu viime sodassa merkitsi. Se ei ainoastaan ollut elintarvikeomavaraisuuden turvaamista, vaan hevosten ja ajoneuvojen luovutusta, korvaavien raaka-aineiden valmistusta, metalliromun, villan, pellavan ja lumphujen keräystä, puutavaran runsasta hankkimista ja luovutuksia. Jo talvisodan päivistä taloissa oli leivottu leipää rintamalle. Lotat olivat keränneet ihmisiltä lakanoita ja leikanneet niistä sidetarpeiksi. Talkoilla neulottiin lumipukuja, kypäränsuojuksia, villasukkia ja käsiineitä. Rintamalle lähetettyjen pakettien ja materiaalin määrä oli suuri. Lottien ja rintamanaisten osuus oli ratkaiseva evakuoitujen huollossa ja muonituksessa. Ei myöskään ollut mitätön se apu mitä pyrittiin antamaan lähes kaiken menettäneen siirtoväen uuden elämän alkuun asunnon, vaatteiden ja kotitalousvälineiden muodossa.

Maatilan emäntänä ja eläkevuodet

Saaran ja Antin perhe kasvoi sotavuosina ja sen jälkeen kaikkiaan viidellä pojalla. Perhe tuli pää- rakennukseen ja isoäiti, Puustellin mamma, muutti Jaakon perheen kanssa asumaan. Alkoi rauhan, jälleenrakentamisen ja maatalouden nopean kehityksen vuodet. Saarakin pääsi suuren perheen ja tilan kotitaloustöiden ohessa rakkaaseen harrastukseensa: puutarhanhoidon ja piha-alueen kasvien kasvatuksen pariin. Siitä hänet jopa palkittiin.

Lottajärjestön lopettamisen jälkeen Saaran vapaa-ajan harrastukset suuntautuivat mar- tta- toimintaan, SPR:iin ja seurakunnan lähetystyö-

Paimion sotasairaalan potilaita ja henkilökuntaa talvisodan jälkeen 1940. Kuvat Saara Rönne- ma

hön Liedonperän lähetyspiirissä. Sotaveteraanien Tarvasjoen yhdistys perustettiin vuonna 1966 ja Saara otti aktiivisesti osaa sen naisten toimintaan. Niinpä kun veteraanien naisjaosto perustettiin 1979, valittiin Saara johtamaan sitä vuosina 1981–1991. Tuona aikana naisjaosto kasvoi tärkeäksi osaksi veteraanien toiminnassa ja antoi virkistystä ja sisältöä veteraanien puolisoille ja yhä kasvavalle veteraanien leskien joukolle. Saara valittiin veteraaninaisten kunniapuheenjohtajaksi.

Saara jäi leskeksi vuonna 1969 ja yksi pojista, Hannu, ryhtyi viljelemään tilaa. Saara muutti Tarvasjoen keskusta- kerrostaloon. Nyt jäi enemmän aikaa suhteiden vaalimiseen lapsiin ja lastenlapsiin jo neljännessä polvessa. Kaikessa mitä paikkakunnalla tapahtuu, niin seurakunnassa kuin eri yhdistyksissä, on hän aktiivisesti ollut mukana. Saara on aina ollut kova liikkumaan. Vielä viime vuoteen asti hän kävi säännöllisesti uimassa ja otti osaa vesijump- paan. Niinpä hän sanookin, että hänelle suotuun pitkään ikään ja sen laatuun on vaikuttanut paitsi hyvät geenit, varmasti runsas liikunta ja iloinen elämänmyönteinen mieli. Rauhallisen ja turvatu- elämän antaa luottamus, että Jumalan kämmenellä eletään jokainen päivä.

Kalervo Mäkinen

TERVEHDYS RAKKAAT SEURAKUNTALAISET

Tuskin koskaan tulee ostettua iltapäivälehtiä. Keväällä kokoonnuimme Liedonperän lähetyspiiriin ja siellä eräs seurakuntalainen kiikutti minulle huhtikuisen Ilta-Sanoman. Onneksi hän oli ostanut kyseisen lehden, sillä siitä löytyi koko aukeaman laajuinen juttukokonaisuus otsikolla ”Näin kansa käy kirkossa”. Luin juttua innolla; Tarvasjoki tuli esille positiivisessa mielessä. Meillä ihmiset käyvät kirkossa koko Suomen mittakaavassa seitsemänneksi eniten; 3,84 seurakuntalaista käy kirkossa joka pyhäpäivä. Viime vuonna jokaisessa jumalanpalveluksessa kävi keskimäärin 75 sanankuulijaa.

Seuraavassa TOP 10 lista ahkerimmista kirkossakävijäseurakunnista:

Lumijoki
Ranua
Halsua
Lapinjärvi
Kyyjärvi
Muonio
Tarvasjoki
Karjalohja
Rautalampi
Kuortane

Lähiseurakunnista Ypjä oli 21., Pöytyä 51., Oripää 97., Koski Tl 103. ja Marttila 172., muutamia mainitakseni. Ei kai tähän voi muuta todeta kuin KIITOS JUMALALLE, ettei tarvasjokelaisten kirkkopolku ole päässyt ruohotumaan eikä kasvamaan umpeen.

Muuten ovat menneet talvi ja kevät olleet työntäyteistä aikaa; monenlaisissa merkeissä olemme tavanneet. Perinteinen kinkerikierros keräsi mukavasti väkeä kyläkunnittain kotien kammareihin. Kaikkiaan kinkereillä kävi 290 henkeä; se on suurempi luku kuin moniin vuosiin. Piispa Kaarlo Kallialakin osallistui kinkereille Pirjo ja Ahti Inkeröisen kotona Takamaalla. Esitimme hänelle kutsun osallistua kinkereille taannoisella piispantarkastuksella, kun meille selvisi, ettei hän ole koskaan päässyt osallistumaan lukusille. Iloksemme hän noudatti kutsua. Piispa puhui kinkereillä siitä, kuinka hän oli ensin ajatellut: ”pidetäänkö semmoisia kinkereitäkin vielä jossain?”. Kun kinkerit alkoivat pikkuhiljaa tulla kohti loppupuheenvuoroja, piispa totesi, että tämä tapa kokoontua Jumalan sanan ääreen on mitä mainioin. Kylän väen muu yhteinen kanssakäyminen on nykyään kovin vähäistä, siksi ei ole hassumpaa olla edes kerran vuodessa yhdessä koolla. Jumalan sanan lisäksi jutellaan kaffepöydässä kylän kuumumisia ja ollaan leppoisasti yhdessä.

Kinkereitten yhteydessä puhuttiin myös Yhteisvastuukeräyksestä, jonka varat tänä vuonna käytetään yksinäisten vanhusten auttamiseen Kambotsassa ja täällä kotimaassa. Tarvasjoen tulos ylitti reilusti 7000 euroa ja se on kaikkien aikojen paras keräystulos. Tästä kiitos kuuluu lahjoittajille – siis teille seurakuntalaisille – mutta myös listakerääjille, joita tänäkin vuonna oli yli 30. Voi sanoa, että Yhteisvastuukerääjä on käynyt jokaisen tarvasjokelaisen oven takana.

Huhtikuussa 388 tarvasjokelaista osallistui seurakuntatalolla viikon aikana Kuurojen Lähetksen pystyttämään lähetysnäyttelyyn. Mm. kaikki koululuokat, eskarilaiset, päiväkotilaiset, seurakunnan lapsikerholaiset, – perhekerholai-

set ja – eläkekerholaiset tutustuivat näyttelyyn ja saivat kuulla, kuinka kuurot lapset ja nuoret käyvät koulua Tansaniassa ja Eritreassa Kuurojen Lähetksen rakentamissa ja ylläpitämissä kouluissa. Seurakunnallamme on Fadvili- niminen kuuro kummipoika, jonka koulunkäyntiä tuemme Tansaniassa; Liedonperän lähetyspiiri taas tukee Eritrealaisen Abraham- pojan koulukäyntiä.

Rippikoululaisten kanssa pidimme jo perinteiseksi muodostuneen Yö kirkossa- riparin, joka onnistui oikein hyvin. Kirkon lattian rajassa on kylmää, joten minäkin nukuin pipo päässä. Muuten on nuorison kanssa ollut vähän hankaluuksia. Loppukeväästä laitoimme ovet kiinni, emmekä enää pitäneet nuorteniltoja seurakuntatalolla. Muutamilla nuorilla on kerta kaikkiaan vaikeuksia ymmärtää, kuinka yhteisissä tiloissa tulisi käyttäytyä. Jos kahvimaidot lentävät keittiön ikkunoihin, kaikki paikat siivouskaappia myöten kohnataan, muille tarkoitetut tarjottavat syödään, myytävien postikorttien rahalipas laitetaan omaan taskuun ja paikkoja rikotaan, ei käyttäytyminen ole kohdillaan. Muutamien typerän käyttäytymisen takia nekin, jotka omaavat hyvät tavat, joutuvat kärsimään. Varmasti syksyllä taas yritetään pitää nuorten iltoja, josko sitten olisi tullut ”vähän järkeä päähän”.

Helatorstaina pidimme seurakuntamme 70-vuotiaille oman yhteisen juhlan. Tämä oli laatuaan ensimmäinen kerta, aikaisemmin yhteinen juhla oli pidetty vain 75-vuotiaille (joiden vuoro on syksyllä sunnuntaina 15.9.). 70-vuotiaitten ikäluokasta lähes kaikki osallistuivat juhlaan ja meillä oli niin mukavaa. Joku saattaa ihmetellä, että eivätkö ne pappi ja diakoni jaksa käydä ihmisten kotona syntymäpäiväjuhlilla. Tästä ei ole kysymys. Itse olen aika usein törmännyt siihen, että kun olen mennyt tervehtimään 70-vuotiasta kotiin, siellä on vähän kauhulla todettu. ”Oleks mää nyt todella niin vanha, että pappikin tulee mua jo onnittelemaan!”. Ajattelimme madaltaa kynnystä ja siksi järjestimme yhteisen juhlan. Kotona käydään tervehtimässä edelleen 80-, 85- ja 90-vuotiaita. Yli 90-vuotiaitten luona käydään joka vuosi. Tarvasjoella on 13 70-vuotiasta, 16 75-vuotiasta, 12 80-vuotiasta, 9 85-vuotiasta ja 8 90-vuotiasta. Yli 90-vuotiaita on kaikkiaan 21 henkeä.

Kesä tuo tullessaan seurakuntamme perinteiset keskiviikkoiltaiset kesäkahvilat. Tällä aukeamalla on erillinen ilmoitus näistä tapahtumista. Tervetuloa kesäkahviloihin. Jumalanpalvelus on myös joka sunnuntai – ethän anna kirkkopolkusi ruohottua.

Ja muista, minua voi aina ottaa hihasta kiinni! Taivaan Isä on laittanut minut palvelemaan teitä.

Kinkerivirren 195 sanoin:
*On riemu, kun saan tulla,
Herra temppeliis, sun porteistasi
käydä sisälle pyhyiksiis.*

*Polvesta polveen täällä
soi ylistyksiä,
sieluihin vuotaa rauha
ja siunauksesi.*

**Teitä kaikkia siunaten:
outi-pappi**

TARVASJOEN SEURAKUNNAN KESÄKAHVILAT 2013 KESKIVIikkoisin KLO 18		
KE	12.6.	Melontaa Paimionjoella, yhteiskuntavastuu
JUHANNUSAATON JUHLA PE 21.6.; KASVATUSTYÖ		
KE	26.6.	Juhannustunnelmia Elsanpuistossa, diakoniatyö
KE	3.7.	Elsanpuisto, musiikkityö
KE	10.7.	Lauluilta Liedonperän Sipilässä kahdennenkymmenennen kerran, lähetystyö
KE	17.7.	Kaffetta ja makkaranpaistoa vanhustentalojen grillikatoksessa, diakoniatyö
KE	24.7.	
KE	31.7.	Kokopäivän retki Halikkoon, yhteiskuntavastuu
TO	7.8.	Huom. päivä! Kasvatustyö
KE	14.8.	Kansanlaulukirkko Elsanpuistossa, musiikkityö
KE	21.8.	Lauluilta Herrasmannilla, mukana Heikki Lehtonen, Sleyn paikallisosasto
Su	1.9.	Huom päivä! Rukoustanssi- messu, lähetystyö

Kuva: Kaarina Saarenpää

Kuva Tarvasjoen seurakunnan rippikoululaisten ”Yö kirkossa” – viikonloppuleiriltä. Kirkon lattiapinta-ala riitti nipin napin, kun 30 rippikoululaista, isokset ja työntekijät valtasivat patjoillaan kaikki kirkon käytävät. Viileässä sanotaan olevan terveellistä nukkua, kunhan vaan on lämmin makuupussi. Puoli kolmen jälkeen yöllä, oli viimeinenkin vitsi kerrottu ja naurut naurettu. Loppuyöstä aamuherätykseen asti kuului vain enää hiljaista tuhinaa ja kirkon kaappikellon tikitystä.

Kevään kuluessa on taas saatu edellisen vuoden toiminta ja talous kerättyä yksiin kansiin, tilintarkastaja on suorittanut tarkastuksensa, tätä kirjoitettaessa puuttuu vielä kirkkovaltuuston lopullinen hyväksyminen. Työntekijät ovat laatineet omista tehtävälueistaan toimintakertomukset talouspäällikölle, joka on tiivistänyt niitä koko seurakunnan yhteiseen toimintakertomukseen ja kirkkoneuvoston käsittelyyn. Toiminnan rinnalle on kerätty myös kirjanpidon tuottamat numerot ja laskelmat. Tarvasjoen seurakunnan talous on ollut vuosiakausia tiukalla, siihen on jo totuttu. Ollaan oltu tuomiokapitulin ”mustalla listalla” kriisi-

seurakuntien joukossa ja sen johdosta selvitelty sekä kapituliin että kirkkohallitukseen, miten tästä oikein selvitään eteenpäin. Hyvällä yhteispelillä on kuitenkin selvitty! Tappiolliset tulokset on saatu käännettyä plussalle vastoin monia ennakko-odotuksia. Kirkkoherran kanssa kävimme ”kriisiseurakuntana” ollessamme tilaisuudessa, jossa kirkkohallituksen talousasiantuntija kertoi, miten talous pistetään kuntoon. Kuvainnollisesti tyhjennetään pöytä ja aloitetetaan sen täyttäminen lakisääteisistä toimista. Seurakunnassa sellaisia ovat jumalanpalvelukset, toimitukset (hautaukset, kasteet, vihkimiset) sekä rippikoulu. Jos rahaa vielä sen

jälkeen riittää, voi olla muuta toimintaa. Eritäin hyvä neuvo, vaikkakin kovin kylmää tekstiä. Tarvasjoella on löydetty toisenlainen tapa toimia. Luottamushenkilöt ja seurakuntalaiset ovat lähteneet joukolla mukaan toimimaan yhdessä työntekijöiden kanssa. Mikä valtava yhdessätekemisen ilo meillä täällä on! Sen lisäksi, että saamme iloita yhdessä tekemisestä, seurakunnan talouskin pysyy tasapainossa. Henkilöstökulut ovat meillä suurin menoerä, noin kaksi kolmasosaa verotuloistamme. Työntekijöitä emme pysty palkkaamaan lisää, mutta pienemmällä joukolla emme pysty toimimaan lakien ja pykälien vaatimalla tavalla. Kiin-

teistökulut ovat kakkosena, niistäkään ei ole helppoa säästää. Rakennukset vaativat jatkuvaa ylläpitoa, aika ajoin isompaakin remonttia, ja hautausmaa on pidettävä asiallisessa kunnossa. Rakennuksemme ovat ikäänsä nähden hyvässä kunnossa, kuitenkin olemme varautumassa esimerkiksi kirkon huonokuntoisten ikkunoiden kunnostamiseen. Kaikista uhkatekijöistä huolimatta olemme positiivisella mielellä ja uskomme Tarvasjoen seurakunnan selviytymiseen tulevaisuuden haasteissa. Yhdessä olemme seurakunta!

Kirsi-taluspäällikkö

TARVASJOEN SEURAKUNTA ON PÄÄTTÄNYT LÄHTEÄ TAVOITTELEMAAN YMPÄRISTÖDIPLOMIA

Kirkon ympäristödiplomi on kirkkohallituksen myöntämä todistus seurakunnalle, joka on sitoutunut kehittämään toimintaansa ympäristön kannalta jatkuvasti paremmaksi. Diplomin saa seurakunta, joka ottaa käyttöön kirkon toimintoja varten laaditun ympäristöjärjestelmän ja täyttää ympäristödiplomin kriteerit. Diplomi tarjoaa seurakunnalle työkalun ympäristöajattelun huomioon ottamiseksi kaikessa toiminnassa.

Miksi sitten ympäristödiplomia lähdetään tavoittelemaan?

Tarvasjoen seurakunta haluaa olla esimerkiksi suhteessaan luontoon ja ympäristöön. Tahdomme toteuttaa luomakunnan viljelyn ja varjelen sekä vastuullisen ”tilanhoitajan” tehtävää. Haluamme turvata ympäristömme elinkel-poisuutta ja vaalia luonnon monimuotoisuutta.

Ympäristödiplomi korostaa sekä seurakunnan johdon, henkilöstön että seurakuntalaisten vastuuta. Näin ollen sen hankkiminen vaatii kaikkien osapuolten panostusta ja hyvää yhteistyötä.

Ympäristöhallintajärjestelmä tarjoaa välineen ympäristövastuun kantamiseen, tuottaen samanaikaisesti taloudellisia säästöjä. Tästä hyvänä esimerkkinä on mm. pieni Siikaisten seurakunta, joka on saavuttanut ympäristöohjelmaansa noudattaen merkittäviä säästöjä. Ympäristödiplomin tuottamista hyödyistä ja merkityksestä seurakunnalle kertoo myös sen nopea leviäminen evankelis-luterilaisissa seurakunnissa, joista yli sadalla on jo käytössään ympäristödiplomi.

Miten tästä eteenpäin?

Kirkkoneuvosto on valinnut kuusihenkisen ympäristötyöryhmän ja ympäristövastaavan. Työryhmä on saanut konsultointiapua Raison

seurakunnan ympäristöasiantuntijalta siihen, miten asiassa tulee edetä. Seuraavaksi seurakunnassa on tarkoitus tehdä perusteellinen ympäristökatselmus, jossa kartoitetaan kaikkien seurakunnan toimintojen ympäristövaikutukset. Tämä edellyttää paljon selvitystyötä ja vie aikaa joitakin kuukausia.

Ympäristökatselmuksen pojalta laaditaan ympäristöohjelma ja se sisältää ympäristötavoitteet. Tarkoituksena ei ole suinkaan kerta heitolla ratkaista kaikkia ongelmia, vaan edetä askel kerrallaan. Minimikriteereistä on tarkoitus aloittaa. Ympäristöhaittojen lisäksi katselmus tuo esiin usein myös ympäristöhyötyjä, josta esimerkkinä voi olla vaikkapa ympäristökasvatus. Aikataulujen asettaminen on tärkeätä, etteivät asiat jää levälleen ja tavoitteet saavuttamatta. Niin johdon kuin työntekijöidenkin sitoutuminen asiaan on ehdottoman tärkeätä. Kun kirkkoneuvosto on hyväksynyt ympäristö-ohjelman, se lähettää sen tiedoksi kirkkovaltuustolle. Kirkkovaltuusto sitoutuu tavoitteisiin hyväksyessään keskeiset ympäristötavoitteet toiminta- ja taloussuunnitelmassaan.

Kirkon arvoja ovat pyhän kunnioittaminen, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus ja totuudellisuus. Vastuullisuuteen ja pyhän kunnioittamiseen kuuluu, että huolehdimme lähimmäisistämme, varjelemme luomakuntaa, käytämme kaikkia luonnonvaroja vastuullisesti ja tavoittelemme kohtuullisuutta elämäntavoissa.

Ympäristödiplomin tavoitteleminen on Tarvasjoen seurakunnan osoitus näiden arvojen ymmärtämisestä ja sisäistämisestä.

**Kaarina Saarenpää
vs. diakoni ja ympäristövastaava
Tarvasjoen seurakunta**

Hautausmaan kevätsiivoustalkooväkeä toukokuussa 2013.

Keväinen aamu hautausmaalla. 30 talkoolaisen voimin tuli siistiä jälkeä.

Toukokuun alussa 2013 pidettiin kylvönsiunaustilaisuus Sepän tilalla, Pauliina ja Juha Sepän luona.

Kylvönsiunauksen suoritti kirkkoherra Outi Niiniaho.

KAARINA-DIAKONI KIITTÄÄ JA HYVÄSTELEE

Olen tehnyt vajaa puolitoista vuotta diakonin sijaisuutta Tarvasjoen seurakunnassa. Nyt on tullut aika luovuttaa ohjaket viranhaltijalle ja katsoa elämää taas eteenpäin.

Tämä aikani Tarvasjoella on ollut kaikin tavoin rikasta. Työkaverit olivat alusta alkaen kuin ennestään tuttuja. Mielestäni sulauduin joukkoon oikein hyvin. Pehdyttämisesäni kaikki tekivät parhaansa, jotta minut saatiin ”täyspäiseksi” työntekijäksi. Töppäilyjä toki on silti satunut, mutta toivottavasti ei kuitenkaan mitään räikeitä tapauksia.

Työ on ollut enemmän kuin antoisaa, en löydä sitä sanaa, joka kuvailisi asiaa parhaiten. Kaikenikäisten kanssa toimimisen mahdollisuus on ollut tässä työssä valtava rikkaus. Perhekerhon vauvojen nuuskuttelusta on siirrytty eläkekerhon iloisten, elämää nähneiden rouvien ja herrojen pariin, erilaisten teemojen puitteissa. Voisiko viikko paremmin päättyä kuin innostuneiden ja huumorintajuisten keva -kerholaisten tapaamiseen? Kotikäynnit ovat mahdollistaneet vanhus kohtaamisen oikein ajan kanssa. Olen ollut liikuttunut kaikista. Niin moni yksinäinen vanhus kaipaa juttukaveria niin arkisissa kuin hengellisissä asioissa. Vapaaehtoistyötä onneksi tehdään paljon, mutta enempäänkin olisi tarvetta. Syntymäpäiväkäynnit ovat antaneet mahdollisuuden muistaa päivänsankareita ja iloita heidän kanssaan juhlapäivinä. Jumalanpalveluksissa avustaminen on ollut rikasta ja

voimaannuttavaa työtä.

Rippikoululaisten kanssa vietetty aika, on todistanut sen, että Tarvasjoella on fiksua ja aktiivisia nuoria paljon. Tulevaa rippileiriä heidän kanssaan odotan innolla. Erilaiset tapahtumat ja uusienkin työmuotojen kokeilu on ollut virkistävää ja palkitsevaa. Olin onnellinen, kun oivalsin, että diakonikin voi ja saa tehdä ympäristökasvatustyötä. Viimekesäinen koiraihmis-ten luontopolkuretki oli osallistujien mielestä sen verran mukava, että lupasin tulevana kesänä järjestää sen vapaaehtoisuuden pohjalta.

Haluan kiittää kaikkia seurakuntalaisia lämpimistä kohtaamisista ja kaikenlaisesta yhteistyöstä. Erityiskiitokset haluan sanoa työkavereilleni. Töihin on aina ollut mukava tulla!

Ehkä itse sain parhaan kiitokseni päiväkerhon lapselta, joka Minna-kanttorin johdolla oli lauluhetkessä laulanut laulua ”Kiitos Isä Taivaan”. Laulussa kiitetään vuodenajoista, perheestä, kodista, kavereista... Kun Minna oli kysynyt, mistä vielä voisimme kiittää, oli kerholainen sanonut: ”Kaarina-kanasta.” Kanan roolissa olin nimittäin lasten pääsiäiskirkossa, jolloin Outi-papin kanssa kerroimme pääsiäisen sanomaa mahdollisimman lapsentajuisesti.

Siunattua kesäaikaa teille kaikille!

**Kaarina Saarenpää
vs. diakoni
Tarvasjoen seurakunta**

INKERILÄISET

On sanottu, että nykypäivän suomalaisilla on selkeämpi käsitys amerikansuomalaisten tai ruotsinsuomalaisten syntyperästä kuin inkerin-suomalaisten. Tosiasiassa näiden kansanryhmien syntyjuuret ovat kaikilla yhtä suomalaiset. Kun usealla tarvasjokelaisella on tuttuja inkerinsuomalaisia, eräillä jopa sukulaisiakin ja muutamilla heistä vielä muistoja sotavuosina tänne sijoitetuista inkeriläisperheistä, lienee nyt aika tallentaa inkerinsuomalaisten ja Inkerin historiaa näin Tarvasjoelta nähtynä.

Inkeri historiassa

Stolbovan rauha 27.07.1617 oli alku Inkerin syntymiselle. Rauhassa Ruotsi-Suomi sai Venäjältä Käkisalmen läänin, Pähkinälinnan ja siihen kuuluvan Inkerin. Silloin sotaa paennut alkupe-raisväestö, lähinnä suomensukuiset vatjalaiset ja inkeroiset, eivät palanneet Inkeriin, vaan Suomen puolelta tullut muuttoliike lähinnä Savosta ja Kannaksen Karjalasta täytti nopeasti autoituneita alueita ja taloja. Näin Inkeri muutamassa vuosikymmenessä suomalaistui ja muuttui uskonnoltaan luterilaiseksi. Nopeasti sinne syntyi luterilaisia seurakuntia (31), joille jokaiselle kuningatar Kristiina lahjoitti vuoden 1642 jälkeen yhteensä 40 ensimmäistä suomenkielistä Raamattua.

Valtaosin tämä Inkerin asuttanut väestö oli maanviljelijöitä. Maaperä oli viljavaa, ja voimaperäinen viljelys karjanhoitoineen vaurastutti alueen nopeasti jo kolmessa sukupolvessa. Elämä muuttui kuitenkin, kun Pietari Suuri valtasi Isonvihan aikana taas Inkerin Venäjälle ja ryhtyi rakentamaan keskelle Inkeriä Nevan suulle Pietarin kaupunkia. Samalla hän läänitti aatelisille myös osin inkeriläisille kuuluvia maita, ja ne toivat tiloilleen sisä-Venäjältä maaorjia. Osa inkeriläisistäkin joutui orjuuteen, kuten muistamme lähetyssaarnaaja Martti Rautasen vanhemmista tai runonlaulaja Larin Paraskesta. Pietaria ympäröivä maaseutu oli kuitenkin lähes yksinomaan inkeriläisten asuttama aina 1900-luvun alkuvuosikymmeniin asti.

Maaorjuuden lopettamisen jälkeen inkeriläisten elintaso alkoi nousta nopeasti. Pietarin kasvaessa suurkaupungiksi sen elintarvikkeiden ja rakennustarpeiden kulutus kasvoi ja loi laajat markkinat ympäröivälle maaseudulle. Väestö pysyi täysin suomenkielisenä, vaikka kauppakielenä oli hyvä osata myös venäjää. Seudun henkistä elämää kannusti erityisesti papisto. Kirkko perusti ensin sunnuntaikouluja ja jo 1800-luvun puolivälissä kansakouluja. Opettajia varten perustettiin seminaari Kolppanaan vuonna 1863 eli samana vuonna kuin Suomen ensimmäinen seminaari aloitti Jyväskylässä. Pian lähes kaikki inkeriläiset olivat luku- ja kirjoitustaitoisia, mikä oli Venäjällä harvinaista. Suomalaisen kansanrunouden taitajia löytyi vielä Inkeristä, kun he olivat jo Suomesta hävinneet. Suuret kansalliset laulujuhlat aloitettiin Inkerissä 1899 ja runsaan sadantuhannen hengen joukosta nousi monia kirjailijoita, säveltäjiä ja runoilijoita.

Suomen ja Inkerin välillä oli kiinteät yhteydet ennen Suomen itsenäistymistä ja Venäjän vallankumousta. Kieli- ja uskonnollista rajaa ei ollut, ja niille lukuisille suomalaisille liikemiehille ja työläisille, jotka tekivät työtä Pietarissa, inkeriläiset olivat tärkeitä tukijoita ja silta venäläisen kulttuurin ymmärtämiseen. Kun Suomi itsenäistyi ja neuvostovalta Venäjällä alkoi, raja sulkeutui ja vuosisatainen yhteys katkesi. Tarton rauhan yhteydessä Suomen vaatimuksesta Inkerille luvattiin kulttuurinen itsehallinto, joka ei kuitenkaan toteutunut.

Inkeri neuvostovallan alla

Neuvostovallan alkuaikoina elämä Inkerissä jatkui epävarmana ja kulttuurisen itsehallinnon lupaamisen innoittamana uudessa yhteiskunnassa uskottiin jopa autonomiaan. Suunniteltiin oma lippu ja valittiin kansallislaulu. Oma postilaitoskin toimi hetken, ja sen postimerkit ovat yhä halluttuja harrastajille. Sisällissodan vain jatkuessa Venäjällä inkeriläiset perustivat oman rykmentin aluettaan suojaamaan. Tarton rauhan astuttua voimaan joulukuussa 1920, rykmentti purettiin,

ja raja Suomeen päin sulkeutui. Noissa vaiheissa Suomeen siirtyi noin 10 000 pakolaista Inkeristä.

Alkuun olot rauhoittuivat, ja elinkeino-, koulu- ja seurakuntaelämä jatkui normaalisti. Vuoden 1926 väestönlaskennassa suomenkielisiä inkerinsuomalaisia ilmoitettiin olevan 114 831 henkeä, koko Inkerin väestön ylittäessä 150 000 henkeä. Vallankumouksen jälkeen oli luvattu uskonnonvapaus, mutta sen sijaan alkoikin kirkon, uskovien ja pappien vaino. Maatalouden pakko-kollektivisoinnin yhteydessä karkotettiin vuosina 1929–1931 Inkeristä Kazakstaniin, Keski-Aasiaan ja Karjalan vankileireille 18 000 ”kansanhollista”. Vähän myöhemmin Suomen vastaisen raja-alueen pitäjistä siirrettiin pois epäluotettava suomenkielinen väestö.

Stalinin vainot huipentuivat vuosiin 1937–1938, jolloin Inkerinmaan suomalainen väestö väheni arviolta 40 00–50 000 hengellä. Kuten myöhemmin on selvinnyt, päättyi lähinnä yöllisissä pidätyksissä vangittujen miesten elämä nopeasti teloituksiin. Toisen maailmansodan aikana Inkeri käytännössä tyhjennettiin inkerinsuomalaisista. Sen länsi- ja keskiosa joutui saksalaisten miehittämäksi syksyllä 1941. Väestö tältä alueelta siirtyi vähitellen Viroon. Saksan Suomen kanssa tekemän sopimuksen mukaan tämä suomalaisväestö, 63 000 henkeä, evakuoitiin Suomeen maaliskuun 1943 ja kesäkuun 1944 välisenä aikana. Puna-armeijan alueelle jääneet yli 20 000 inkeriläistä karkotettiin Siperiaan talvella 1942–43.

Välirauhan jälkeen syksyllä 1944 Suomesta palautettiin 55 000 inkeriläispakolaista Neuvostoliittoon. Vastoin lupauksia kotiseudulle pääsystä, heidät kuitenkin asutettiin kauas sisä-Venäjälle, josta ei ollut paluuta kotiseudulle ennen Stalinin kuolemaa. Palaavat tulivatkin lähinnä Karjalaan tai Neuvosto-Viroon. Suomeen jäi yli 4000 ja saman verran siirtyi varmuuden vuoksi Ruotsiin. Vuonna 1989 Inkerin alueella asui enää noin 16 000 inkeriläistä. Paluumuuton jälkeen suurin inkerinsuomalaisyhteisö noin 30 000 on Suomessa. Näin koko Inkerin kansa on hajonnut maailmalle.

Muistoja inkeriläisistä Tarvasjoella

Historiantutkijat sanovat, että vaikka Suomessa muuta maailmaa laajemmin tiedettiin Neuvostoliiton karkotuksista, laajoista keskitysleireistä, Stalinin kanavan rakentamisesta vankityövoimalla ja laajoista puhdistuksista teloituksineen, ei meillä kuitenkaan uskottu niiden todelliseen laajuuteen. Tämä selittäisi myös sen, että USA:sta ja Kanadasta siirtyi Neuvostoliittoon yli 7000 suomalaista, jotka passinsa ja omaisuutensakin menetettyään eivät päässeet pois ihanneyhteiskunnasta. Samaa voidaan sanoa niistä noin 6000 suomalaisesta, jotka sisällissodan lopulla pakenivat sinne sekä niistä noin 15 000, jotka ennen talvisotaa siirtyivät Neuvostoliittoon paremman elämän toivossa. Ei ainakaan uskottu puhdistusten kohdistuvan kommunismiin uskoviin ja sen eteen työätekeviin tovereihin.

Itse kuitenkin muistan, että tiedot Inkeristä ja sen asukkaiden kohtaloista olisi tullut laajasti ilmi jo ennen sotaa. Niinpä hyvin varhain, juuri lukemaan oppineena, luin Tarvasjoen kirjastosta, sieltä erittäin runsaasti lainatun, Aatami Kuortin kirjan Pappina, pakkotyössä ja pakolaisena. Tämän kirjan ja useiden muiden samaa kuvaavien teosten, sekä monien Neuvostoliitosta paenneiden kertomusten kautta oli syntynyt Suomessa yleinen käsitys, että näin meitäkin kohdeltaisiin, jos syttyisi sota ja Neuvostoliitto voitaisi sodan. Siksi, kun inkeriläiset saapuivat 1943 Suomeen, heidät otettiin vastaan varsin ystävällisesti ja myötätuntoa osoittaen. Tietenkin aina oli niitä ilkeitä ja tyhmiä, jotka ryssittelivät ja syrjivät, eivätkä ymmärtäneet inkeriläisten olevan sukujuuriltaan suomalaisia. Tässä muutamia muistoja inkeriläisistä.

Kesällä 1943 Tarvasjoelle saapuivat ainakin seuraavat inkeriläisperheet: Liedonperän Isotaloon Tukiat ja Haavistoon Sykiät, Horrisiin Hakamäkeen Tujuset ja yksi perhe Kotamäkeen, Nikulaan Raudalaiset ja Penttilään Kähärit,

Euran Simolaan Talposet ja Pönniäiset, Euran Sepälle Porrit, Jauholan Perttulaan Nasarit, Kallelan Keskitaloon Braxit, Herrasmannille Rouhaiset ja Kirkonkylän Uusitaloon Tikan perhe.

Haavistoon tullessa Sykiän perheessä olivat vain äiti Maria ja poika Juha, joka Tarvasjoella ollessa kävi rippikoulun. Hannu Mäkinen muistaa tämän Juhan kertoneen, kuinka hänen isäänsä Stalinin vainojen alkaessa 1938 tultiin vangitsemahan. Lähtiessään hakijain matkaan isä sanoi pojalleen: ”Katso nyt isääsi, voi olla viimeinen kerta, kun minut näet.” Tilanne kärjistyi nopeasti vangitsijain kanssa, sillä jo heti pihalla hakijat ampuivat hänet. Yleensä teloitukset tapahtuivat lyhyen kuulustelun jälkeen.

Kun Sykiät lähtivät joulukuussa 1944 Auran asemalta Neuvostoliittoon, antoi Arvo Mäkinen heille lehmän mukaan ja sen ruokintaan heinäpaalin ja säkin kauroja. Juha sanoi kirjottavansa kirjeitä heidän tulevista oloistaan. Jos menee hyvin, hän kirjoittaa punaisella musteella, jos huonosti mustalla musteella. Yhtään kirjettä ei ole tullut.

Isotaloon tuli Tukian perhe, johon kuuluivat isä, äiti, tytär ja kaksi pienempää poikaa. He asuivat Salmisella. Äiti muistetaan taitavana leipojana ja käsitöiden tekijänä. Vanhemmat kävivät joka sunnuntai kirkossa, ja tytär Hilma kävi täällä rippikoulun. Perheen vanhin poika oli jo naimisissa ja asui vaimoineen Isontalon alarivissä. Takaisin lähtiessä hekin hankkivat lehmän ja maataloustarpeita, sillä he uskoivat pääsevänsä kotiseudulleen maata viljelemään. Tukian perhe karkotettiin muiden tavoin suoraan kauas itään, josta he lähettivät kirjeitä ja kortteja muutaman kerran. Myöhemmin he pääsivät palaamaan Itä-Karjalaan, ja Jaakko Rönnekaa yritti tavata heitä 1980-luvulla käydessään Petroskoissa. Tällöin hän löysi vain eräitä heidän sukulaisiaan.

Ilmari Tapani muistaa, että myös Liedonperän Ahossa asui inkeriläisäiti kahden kauniin kaksioistytön kanssa. Tyttösten nimet olivat Lupa ja Vala.

Jauholan Perttulaan olivat tulleet Helena ja Vasili Nasari, joilla oli kaksi pientä poikaa Igor ja Jura. Perheen isä oli ilmeisesti venäläinen, joka uskoi tai pelkäsi Neuvostoliiton voittavan sodan ja tuovan Suomeenkin vielä uuden järjestyksen, jossa ei yksityisomistusta enää sallita. Myös heidän perheensä palasi jouluna 1944 Neuvostoliittoon, eikä heistä ole sen jälkeen tietoja.

Horristen Penttilään tuli Lyyli Kähäri. Lyylin kaksi siskoa Elina ja Hilja sekä veli Reino asuivat Aurassa Hilma Metsolalla. He olivat lähtöisin Lempaalan pitäjästä, josta raja-alueelta inkerinsuomalaiset karkotettiin 1936 kauas Venäjälle Volgan taakse. Isä, joka oli omistanut myllyn ja maata, kuoli karkotuksen aikana. Muu perhe, äiti ja kuusi lasta pääsivät 1940 palaamaan Novgorodin alueelle. Suursodan alettua he jäivät saksalaisten vyöhykkeelle ja pakenivat Viroon, jossa Kloogan leirillä äiti kuoli. Lapsista neljä tuli kesällä 1943 Suomeen, eikä heistä kukaan palannut Neuvostoliittoon. Lyyli oli nuorin lapsista ja kävi Penttilästä rippikoulun Tarvasjoella

Lyydia Kähäri kävi rippikoulun Penttilässä asuessaan 1944. Kuva Kaarina Mäkinen.

sekä myöhemmin kansanopiston Muurlassa.

Horristen Nikulaan saapui Aino Raudalainen Juhani-poikansa ja iäkkään äitinsä kanssa. Perheen isä oli kuollut sodan alkaessa palvelukseen vapautetuilta vaaditun tiheän verenluovutuksen aiheuttamaan anemiaan. Aino-äiti auttoi Nikulan karjan hoidossa. Tänne saapui myös hänen Helmi-sisarensa, jonka tuleva mies oli joutunut Venäjän armeijaan, mutta jättäytyi suomalaisten vangiksi ja liittyi heimopataljoonaan. Heidät vihittiin Tarvasjoen kirkossa, ja he pakenivat sodan lopulla turvallisuussyistä Ruotsiin. Raudalaiset palasivat Auran asemalta lähteneessä junassa muiden mukana Neuvostoliittoon ja ovat kertoneet myöhemmin ankeasta matkasta Siperiaan. Sieltä he Stalinin kuoltua siirtyivät Viroon Keilaan ja myöhemmin ottivat yhteyttä Suomeen. Juhani-poika tuli myöhemmin paluumuuttajana Suomeen ja on kertonut muistavansa täällä oloaikaa elämänsä onnellisimpana aikana.

Horrisissa oli inkeriläisperheet myös Kotamäessä ja Hakamäessä. Kotamäessä perhe asui Vähätalon rivissä. Isän nimi oli Aleksei ja äidin Mari. Heillä oli kolme poikaa Santeri, Aleksei ja Mitka. Santeri oli jo mies, joka oli joutunut sotaan, mutta haavoituttuaan jäänyt saksalaisten vangiksi ja sieltä päässyt pois perheen luokse Suomeen. Hän kärsi edelleen haavoittumisestaan, eikä ollut työkykyinen. Perheen kolmevuotias Mitka tuli kylällä tunnetuksi laajasta voimasi- nojen käytöstä. Poika parka ei itse tajunnut puheensa hävyttömyyttä, mutta kun kuulijat aina nauroivat ja kylän pojat vielä opettivat uusia sanoja, hän riehaantui ajoittain kyläpelleksi. Koko perhe palasi Neuvostoliittoon.

Hakamäessä asui Tujusen perhe, äiti ja poika. Heidän nimiään ei kukaan muista, mutta äiti muistetaan ahkerana marjanpöimijana. Sotavuosina metsämarjat olivat tärkeä ravinnonlisä, jolloin sokerin puutteessa marjojen hilloamiseen keksittiin monet konstit. Myös Tujuset palasivat Neuvostoliittoon.

Euran Sepälle tuli asumaan Maria Porri kahden tyttärensä Olgan ja Hilman kanssa. Hilma oli tuolloin vielä alle 20-vuotias, mutta Olga vähän vanhempi. Hannu Seppä muistaa kuulleen, että äiti Maria oli hyvin pidetty ihminen, auttavainen ja ahkera. Kun Neuvostoliittoon lähdön aika tuli, hän ei olisi sinne halunnut mennä, mutta tyttäret lähtivät ja veivät äidin mukanaan. Myöhemmin tyttäristä Hilma oli päässyt Siperiasta palaamaan Neuvosto-Viroon, jossa hän toimi Viru-hotellin siivoojana. Sieltä hän on käynyt Suomessa ja kertonut omista elämänvaiheistaan. Tällöin hän on mm. kiittänyt täältä lähdön hetkellä virassa ollutta nimismies Rekosta, kuinka hän ei mitenkään pakottanut lähtemään, vaan pikemminkin esitti harkintaa.

Maria Porrin veli Talponen asui perheineen Euran Simolassa. Hänellä oli vaimo ja kaksi tytärtä Mari ja Sylvi, joka syntyikin Simolassa. Talposet olivat hyvin seurallisia ja yhteistyökykyisiä. Heistä varsinkin isä oli ahkera ja monitaitoinen ammattimies, joka sotavuosien ankarassa työvoimapulassa, oli suuri apu tilan ylläpidossa. Heille seurakuntaelämä oli hyvin rakasta. He eivät palanneet Venäjälle ja kehottivat muitakin olemaan palaamatta. Sodan jälkeen he asuivat Raisiossa.

Toisena inkeriläisperheenä Simolassa asuivat Pönniäiset. He olivat hiljainen sulkeutunut perhe, jotka elivät omassa piirissään. Yhtenä syksyisenä yönä 1944 he olivat häipyneet koko pitäjästä, ja on oletettu heidän paenneen Ruotsiin. Myöhemminkään he eivät ole ottaneet mitään yhteyttä.

Kallelan Keskitalossa asui Braxin perhe, joiden muistetaan olleen hyvin kiitollisia, kun heidän lapsensa, jo 30-vuotias Vihtori, ja tytär Elina pääsivät rippikouluun, mihin ei ollut Neuvostoliitossa mahdollisuutta 1920-luvun jälkeen. Sylvi Lenkkeri kertoo, että kun hän kävi rippikoulun keväällä 1944, oli samassa koulussa monia inkeriläisnuoria, joista osa oli jo aikuisia. Konfirmaation jälkeen väen poistuessa kirkosta oli kirkon pihalla useita inkeriläisäitejä, jotka pyysivät heitä muiden mukana palaamaan kirkkoon alttarin eteen yhdessä kiittämään siitä, että Jumala on vielä suonut heidän lasten käydä rippikoulun va-

Nikulassa asuneen Aino Roudalaisen sisar Helmi vihittiin avioliittoon Tarvasjoen kirkossa kesällä 1944. Sulhanen oli palvelut heimopataljoonassa ja he katsoivat parhaaksi paeta Ruotsiin. Kuva Hilka Kujanpää

Vierailullaan Tarvasjoella 9.6.1996 Vladimir ja Eino Tikka Uusitalon sukuhaudalla. Kuva Jaakko Uusitalo

Samalla vierailulla Eino Tikka tapasi myös Reino Reinin, johon hän oli ystävystynyt 52 vuotta aikaisemmin. Kuvassa vas. Jaakko Uusitalo, Reino Reini ja Eino Tikka tarinoimassa. Kuva Jaakko Uusitalo

paassa maassa. Sylvi muistaa, että heistä silloin vielä pyyntö tuntui käsittämättömältä ja miltei huvittavalta. Myöhemmin vasta hän ja varmasti muutkin ovat ymmärtäneet äitien ilon ja kiitoksen syyn.

Herrasmannilla asui Rouhiaisien perhe, isä, äiti, tytär Inkeri ja poika Väinö. Rouhiaisiet saivat täällä asuessaan paljon ystäviä ja ennen Venäjälle paluuta autettiin sotaväki-ikää lähestyvä Väinö-poika pakoon Ruotsiin. Hän on myöhemmin palannut Suomeen. Tytär Inkeri on kertonut, kuinka he Suomesta lähtiessään uskoivat pääsevänsä kotitalalleen ja siksi hankkivat täältä lehmän ja muutakin maataloudessa tarvittavaa. Kaikki omaisuus kuitenkin otettiin heiltä pois jo heti Viipurissa ja karkotus jatkui kauas Sisä-Venäjälle. Isä erotettiin muista, eikä hänestä ole tietoa sen jälkeen. Vasta 1950-luvulla he monien vaiheiden jälkeen pääsivät palaamaan Neuvosto-Viroon, jossa Inkeri avioitui virolaismiehen kanssa. Hänen Tarvas-lehteen 1996 lähettämänsä kirjeen julkaisun jälkeen Sylvi Lenkkeri on ollut kirjeenvaihdossa hänen kanssaan viime vuosiin asti.

Muistoja yhteen koonnut
Kalervo Mäkinen

JAAKKO UUSITALO: JÄLLEENNÄKEMINEN 50 VUODEN JÄLKEEN

Olen löytänyt isäni Juho Uusitalon muistiinpanoista maininnan: ”Elokuun 30.päivänä 1943 tuli Inkerin pakolaisena Uudentalon Ylhäisten mökkiin Tikan perhe. Pekka Tikka on syntynyt 24.4.1883 ja hänen vaimonsa Maria Tikka syntynyt 4.2.1883.”

Kuusi päivää myöhemmin saapui Saksan kautta kulkenut perheen poika Eino Tikka. Hän oli vuonna 1925 syntynyt, mutta vielä 18-vuotiaana välttynyt sotaan joutumisen. Hän oli kuitenkin jo riuska työmies ja maataloustöihin tottunut. Niinpä hän tuli heti mukaan Uudentalon syskintöihin ja muihin loppukesän töihin. Hän on itse kertonut, kuinka hänet lähetettiin kyntämään pappilan pelloja. Kun hevoset eivät aina totelleet, ja aura välillä iski kiveen, hän tuskastuneena kirosi, mutta saksaksi, ettei kukaan ymmärtänyt. Ruoka-aikaan kirkkoherra Perko kutsui pappilaan syömään. Kesken aterian kirkkoherra kysyi, onko hän Saksassa käydessään oppinut enemmänkin saksankieltä. Eino sanoo kovasti nolestuneensa ymmärtäessään Perkon ja varsinkin rouvan kielitaidon. Kiroilu loppuikin siihen tapahtumaan.

Tikan perhe joutui myös palaamaan Neuvostoliittoon. Juna lähti Auran asemalta jouluaattona 1944 ”kohti inkeriläisten kotiseutua”. Todellisuudessa heidät vietiin Jaroslavlisiin Volgan mutkan tienoille asti. Matkalla junan pysähtyessä Viipurissa heidät käskettiin pois junasta tarkastusta varten. Tarkastuksen aikana venäläiset olivat vieneet kaikki heidän matkaevänsä.

Eino on kertonut, kuinka he pahoin nälkiintyneinä viimein saapuivat Jaroslavlisiin. Heille osoitettiin puutteellinen asuinpaikka ja annettiin 20 kg. kuroja kuukauden ravinnoksi. Alko ankara, ankea talvi ja taistelu hengissä pysymisestä. He eivät varsinaisesti olleet vankileirillä, vaan heidän oli sopeuduttava uuteen asumiseen vieraan kansan seassa. Alueelta oli ehdoton poistumiskielto. Neuvostoliittoon menon jälkeen ei Tikan perheestä kuultu pitkään aikaan mitään. Vasta neuvostovallan hajottua alkoi tulla kirjeitä Einolta. Vastasin niihin, mutta ne hävisivät aina matkalla.

Oli kulunut Tikan perheen täältä lähdestä tasan 50 vuotta jouluaattona 1994, kun Eino soitti Helsingistä. Hän oli päässyt presidentti Koiviston paluumuuttolain tultua voimaan muuttamaan Suomeen. Yhteydenpitoimme vilkastui ja viimein 9.6.1996 Eino tuli poikansa Valdemarin kanssa vierailulle.

Oli sunnuntai, ja Eino oli ilmoittanut halu-

avansa ehdottomasti osallistua jumalanpalvelukseen, jossa tapaisimme. Siinä kirkkopolulla sitten tutustuimme toisiimme ja aloitimme vierailupäivän. Reino Reini, joka lähes samanikäisenä vielä muisti ystävyytensä Einoon, tuli mukaan vierailulle.

Päivän mittaan keskustellessamme meitä tietysti erikoisesti kiinnostivat Einon elämänvaiheet Venäjällä, mutta huomasimme, että hänen oli tuosta ajasta vaikea puhua. Hän kertoi kuitenkin, kuinka monessa paikassa hän oli Venäjällä elänyt. Oltuaan ensiksi Jaroslavlissa, jossa vanhemmat olivat kuolleet, hän oli opittuaan muurariksi ja sähköasentajaksi ollut Uralin takana Omskissa, sitten Ukrainassa ja Petroskoissa Karjalassa. Viimeiset ajat hän oli ollut Pietarissa ennen Suomeen tuloa. Kun sanoimme, että olipa tullut paljon maailmaa nähtyä, Eino vastasi: ”On siinä ainakin oppinut leivän arvon tuntemaan”, ja kyynel tuli silmäkulmaan. Elämänsä aikana hän ei ollut joutunut kertaakaan vankeuteen, vaan oli saanut tehdä työtä eri paikoissa.

Yhtä asiaa Eino muisteli. Kun he lähtivät Suomesta, oli täälläkin pula kaikesta mm. tupakasta. Tupakkamiehet kasvattivat siksi kessua sätkän tekoa varten. Lähtiessä Uudentalon isäntä antoi hänelle mukaan pienen pussin tupakansiemeniä, jonka hän epäroiden otti vastaan. Kävi niin, että kun kaikki muu otettiin matkalla pois, ei pientä siemenpussia huomattu taskussa, ja se kului Jaroslavlisiin. Keväällä Eino kylvi siemenet maahan ja sai syksyllä hyvän sadon. Kun Venäjälläkin oli suuri tupakkapula, hän sai kuivatun tupakan myydyksi hyvään hintaan. Siitä oli niin suuri apu, että he pystyivät ostamaan lehmän, jonka pitäminen oli sallittu ja siitä tuli suuri apu toimeentuloon.

Pitkällä matkalla on vain vähän, mitä voi kuljettaa mukanaan. Sellainen oli Einolle ollut yksi joulukortti, jota hän oli aarteenaan kuljettanut yli 50 vuotta. Kortti oli annettu hänen äidilleen Marialle ennen lähtöä joulukuun 1944. Siinä oli kaksi raamatunlausetta: ”Älä pelkää, minä olen sinun kanssasi, minä olen sinut nimeltä kutsunut, sinä olet minun.” ja ”Minä olen sinun lunastajasi. Sana jonka minä lähetän, ei koskaan tyhjänä palaja.”

Tämän kortin Eino lähetti meille elämänsä viimeisenä vuotena. Viimeisen kirjeen hän lähetti 9.5.1999 ja jätti siinä meille hyvästit. Hän ilmoitti sairastavansa syöpää ja olevansa viimeisellä matkalla tästä ajasta taivaan kotiin, toivoen, että taivaassa tapaisimme.

surkea. Molemmilla oli paha olo.

Aamulla Nasari oli jälleen kotona. Pyörä myös. Helena sanoi: – A vot! Pyörävaras on tullu kottiin. Tee hänel mitäs tahot! Mies ei ollut arvannut, että hän oli varastanut juuri oman isäntäväkensä pyörän. Maidonkuljetusmatkoillaan hän oli usein nähnyt kirkon seinustalla polkupyöriä. Ottamallaan pyörällä mies oli ajanut Pitkäniityn sillalle ja upottanut ajoneuvon Aurajokeen. Kuultuaan kotona pyörän omistajasta hän oli hakenut pyörän takaisin. Poliisia ei tarvittu.

Pyöriä varastettiin sota-aikana paljon, kun kulkupeleistä oli pula. Niinpä aina varkaustapauksissa poliisi tuli kuulustelemaan Nasaria, eikä se ollut kenenkään mielestä kovin mukavaa. Kun inkeriläisperheen piti myöhäissyksyllä 1944 palata Neuvostoliittoon, Nasari manasi Elmaa, että tämä saa nyt vastata valvontakomissiolle, kun on tehnyt Nasarista varkaan. Hän olikin nyt voittajakansaa.

Muuttokuormassa perheellä oli viljaa, huonekaluja, ruokatarvikkeita ja Nurmelta ostettu hieho, Elma muisti. Mitä ilmeisimmin he saivat luovuttaa kaiken pois rajan yli päästyään. Nasaria arveltiin Tarvasjoella kansallisuutensa vuoksi rintamakuriksi. Nasarin perheen sodanjälkeiset vaiheet ovat tuntemattomat, heistä ei ole sen koommin kuultu mitään. Olisi mukava tavata nämä varhaislapsuuden leikkiverini, Boris ja Jura.

MARJA-RIITTA PERTTULA

INKERILÄISIÄ JAUHOLASSA

Jauholaassa, Perttulan päärakennuksen pikkukeittiössä asui jatkosodan aikana inkeriläisperhe. Elma Kontto, silloin vielä Perttula (s. 1911), on muistellut näitä aikoja nauhalle vuonna 1985.

Perheen isää kutsuttiin Nasariksi, eikä ole tietoa, oliko se etu- vai sukunimi. Hän oli venäläinen eikä osannut suomea. Perheen äiti Helena puhui usein pikkutyöstään, joka oli kuollut pakomatkan aikana. Perheen kaksi pientä poikaa olivat nimeltään Boris ja Jura.

Minä, tämän kirjoittaja, olin tuohon aikaan vähän yli kaksivuotias. Olin sotaorpona usein isäni kotona Perttulassa. Muistan, että Helena-äiti oli hyvin kaunis. Boriksen ja Juran kanssa leikimme tallinvintillä hyppimällä ylhäältä heiniin. Nasaria en muista lainkaan.

Saksalaiset olivat kuljettaneet inkeriläisiä asuinalueiltaan Saksaan ja sieltä Suomeen. Tarvasjoelle saatiin tieto, että inkeriläisiä oli Loimaan asemalla ja että heitä voisi hakea tyydyttämään sodanaikaista työvoimapolua.

Apua mautilloille

Elma Perttula oli hoitanut tilaa koko sodan ajan yksin ja vastasi töistä vielä vuoteen 1952. Isä Erland Perttula oli sokea ja äiti Hilda parkinsontautinen. Hän tarvitsi apua ja lähti Ylikylän Mirjan kanssa hevosella hakemaan tämän nelihenkisen perheen Loimaalta. Helena auttoi Elmaa navetassa ja teki sisätoivia. Ruokatalous oli yhteinen.

Perheen asuinhuone – pikkukeittiö – oli aina siisti. Helenalla oli pakomatalla mukanaan liinavaatteita, ja huoneessa oli kauniita pitsikoristeisia tekstiilejä, vuoteella aina kasatut tyynyt valkoisine päällyksineen.

Nasarin kanssa Elma ajoi talvella sontaa pelolle. Kahdella hevosella he hakivat viljaa ja kauraa kaukaa Isonsuon makasiinista. Vasta jälkeenpäin Elma Kontto kertoi ajatelleensa, että mies olisi voinut vaikka tappaa hänet noilla heinänhakumatkoilla – olihan tämä vihollismaan kansalainen – mutta hänen mieleensä ei koskaan tullut pelätä mitään.

Volusapeta, volusapeta!

Nasari istui usein tuvan ikkunanpielessä ja katseli tiellä pyörällä ohi ajavia kyläläisiä. Hän hoki aina ihastuneena: – Volusapeta, volusapeta! Inkerissä ei kaiketi pyöriä ollut saatavilla, ja moni kunnosti vanhoja polkupyöriä itselleen.

Eräänä sunnuntaina Elma lähti pyörällä kirkkoon, Nasari lähti kävelyretkelle. Jumalanpalveluksen jälkeen Elma huomasi pyöränsä hävinneen. Kirkonmäellä hän tapasi Aune Laaksosen, jonka mies Urho Laaksonen oli kaatunut rintamalla. Nämä molemmat olivat aikanaan olleet Perttulassa töissä. Aunea vastaan oli tullut pyörällä mies, josta Aune oli tuuminut, että mahtaako tuokaan omaa pyöräänsä polkea. Miehen jalassa oli ollut patinat ja pitkät sukanvarret vedettyinä housunlahkeitten päälle. Päässä oli ollut ryssäntyylinen lappulakki, päällä nappi.

Kotona Helena hääriäili aika totisena, Nasaria ei näkynyt. Elma yritti soittaa salavihkaa poliisille, mutta Helena kuuli kuitenkin ja sanoi: – Vai varkaan sie miun miehestäin teit! Tunnelma oli aika

HERRASMANNILLA PERUNAT JÄIVÄT MAAHAN

Näin muistan erään mukana olleen vanhuksen kertoneen:

Elettiin itsenäisyytemme alkuvuosia lähes sata vuotta sitten. Tarkempi vuosiluku ei ole muistissa, mutta olisiko ollut 1923. Kevät tuli ajallaan. Luonto näytti parhaat puolensa ja maanviljelijäin kylvöt onnistuivat. Kaikki lähti kasvamaan hyvin. Saatiin lämpöä, valoa ja sadettakin sopivasti.

Runsas heinäsato kuivui seipäillä ja tuli koottua latoon ajallaan. Odelmikot viheriöivät ja karjalla oli syötävää. Perunanvarret olivat reheviä ja oli odotettavissa hyvä perunasato. Rukiintähkät olivat pitkiä erikoisen pitkien korsien päässä. Taloon oli ostettu ”itseluovuttava” elonleikkukone, hevosparin vetämä uusi laite. Sidotut lyhteet kuivuivat kuhilailla ja nekin saatiin puitua kesäpoutien aikana.

Sitten alkoi sataa. Aluksi kesäsade oli odotettua, mutta jatkuessaan se toi huolet mukanaan. Miten käy kevätilviljojen? Alkoi olla jo niiden valmistumisen aika ja sateet vain jatkuivat. Sitten näytti jo siltä, ettei koneilla olisi asiaa pelloille.

Vanha varma keino, käsin niitto viikatteella, otettiin käyttöön. Talossa oli riukskoja renkimiehiä, jotka niittivät kilpaa. Kylältä pyydettiin päivämiehiä, joilla oli hyvän niittäjän maine ja oman terävän viikatteen hoitokeinot. Se oli hiukan salaperäinen taito, jota muille ei kerrottu. Tällaista niittäjien työtulos oli melkoinen ja isäntä oli tyytyväinen.

Sateet vain jatkuivat

Välillä oli päiviä, jolloin ei pellolle päästy lainkaan. Siinä oli isännälläkin miettimistä, mitä työhön kutsutulla joukolla teettäisi. Useimmiten se oli puintitöihin siirtymistä, jos jotain oli katon alle kootuksi saatu. Syksyiset päivät ja viikot kuluivat, kunnes viimein olivat viimeisetkin kaurat seipäillä.

Joku tiesi kertoa, että muissa taloissa perunatkin olivat jo kellarissa. ”Milloin ne sellaiseen ovat ehtineet?” oli isäntä ihmetellyt. ”Eihän meilläkään ole laiskana oltu.” Näin vaan oli. Herrasmannin perunat olivat maassa ja syyskuu oli jo loppumassa.

Siihen aikaan viljeltiin perunaa paljon. Niitä syötettiin myös karjalle: sioille keitettynä, lehmillä raakana ja pilkottuna. Siksi useita avo-ojitettuja pitkiä sarkoja oli nytkin perunalla.

”Ensi maanantaina on Herrasmannilla perunannostopäivä.” Tätä kuulutettiin talossa ja ympäristössä koko viikonvaihteen ajan. Se oli syyskuun viimeinen maanantai.

Isäntä tahtoi pellolle kaiken sen väen, jolla oli jotain pientä maksua taloon. Se tulisi näin työllä maksetuksi. Niinpä kaikille lähetettiin sana ja kehoitettiin vielä ottamaan kuokka mukaan. Talon monennäköiset kuokat eivät riittäisi kaikille, vaikka niitä paljon olikin.

Velkaa taloon olivat ne, jotka olivat saaneet luvan kerätä polttopuuksi oksia ja muuta jätepuuta metsästä. Toiset taas olivat niittäneet jokivarresta ja Tiurinojan rannalta heinää talven lampaanruuaksi. Ehkä joku oli lehmälleenkin heinää kerännyt. Prunkilasta oli kahden pikutilan kantavat hiehot olleet metsälaitumella talon oman joutokarjan kanssa koko laidunkauden ajan. Metsä ei ollut kovin heinäinen, joten päivä perunamaalla oli isännän mielestä pieni maku siitä.

Joku oli lainannut talosta hevosta myllyreisuun tai peruna- ja kasvimaan laittoon. Olipa yksi vainajakin viety kirkolle talon hevosella. Tällaisia pikkuvelallisia oli suuri joukko, joilta ei isäntä harkittuaan ollut ottanut maksua. He olivat isännän tarkassa muistissa ja olivat käytännössä väkeä, joille ei tarvinnut maksaa palkkaa työpäivän päättyessä.

Perunannostopäivä

Maanantaiaamun ilma ei työhön innoittanut. Oli vahva sumu, joka teki aamusta hämärän, kun seitsemäksi tultiin työhön. Sitä ennen oli tuvassa syöty vahvasti, joten emäntä apulaisineen oli häärinnyt varhain.

Joukko oli suuri. Prunkilan ”hiehoemännät” olivat kävelleet pitkän matkan ehtiäkseen seitsemäksi pellolle. Joukossa oli myös 12–13-vuotias poika lähistöltä. Hänen olisi pitänyt olla koulussa, mutta hän oli ainoa joka heiltä pääsi velkapäivää tekemään. Isä oli muualla töissä ja äitiä työllistivät pienemmät lapset.

Koko joukko oli lähiseudun väkeä. Kaikki tunsivat toisensa. Vain yksi oli vieraampi. Hän oli muutaman päivän talossa ollut kulkuri, nuori työtön. Hän oli ensi kertaa kävellyt tälle seudulle ja jotenkin vain poikennut Härkätieltä pienen kirkon ohitse Kyröntielle. Ei ollut hänellä mitään suunnitelmaa, karttaa, eikä tavoitetta. Nähdessään komean talon metsänreunassa hän poikkesi sinne. Mies tuli kaukaa. Maantie vain toi. Seutu oli outoa. Puhetapakin oli rannikkoseudun ruotsalaisvivahteista. Joitakin sanoja oli jopa vaikea ymmärtää.

Siinä hän oli muun joukon mukana kuluneissa kesävaatteissaan, rikkiinäisin nahkasaappain, alkamassa perunannostoa sateiden kastamilta saroilta.

Työn helpottamiseksi oli pellolle tuotu kotitekoinen puuaura, jolla vako avattiin kuokkimisen helpottamiseksi. Se oli arvattavasti sama aura, jolla vaot oli aukaistu perunoita istutettaessa. Tämä yhden hevosen sähä ei hyvissä oloissa ollut raskas vedettävä, mutta nyt se tuntui ylivoimaiselta, kun hevosen ja ajajankin jalat upposivat syvään multa.

Vako kuitenkin aukeni ja kauniita perunoita tuli esiin, mutta vain hetkeksi. Savinen vesi peitti nopeasti koko uran ja perunat. Vaosta tuli oja. Nyt oli kuokkimisen vuoro. Se olisi muuten onnistunut, mutta jalat upposivat liejuun ja eteenpäin meno oli vaikeaa. Suuren joukon ahkeroidessa perunoita sentään nousi, vaikka hitaastikin.

Sumu laskeutui tiikusateena maahan ja hetken näytti, että päivä kirkastuu. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan sade alkoi uudelleen pikkupisaroina, jotka vähitellen suurenivat. Kellon näyttäessä yhdeksää se oli jo jatkuvaa ja ilma kylmeni.

Kaikilla oli jalassaan nahkasaappaat, jotka pian olivat läpimärät. Kumijalkineet tekivät vasta tuloaan, eivätkä olleet vielä Tarvasjoelle asti ehtineet. Naisilla oli jo kyllä kumikalosseja kenkien suojiksi, mutta eihän niitä voinut ottaa perunapellolle. Täällä ne olisivat heti saveen hävinneet. Kaikki olivat paljain käsin. Ei vielä tunnettu suojakäsineitä ja sadevaatteita.

Kulkurimiehen rikkiäiset saappaat ja kuluneet vaatteet olivat pian läpimärät. Samoin ne olivat pian kaikilla, mutta ei kukaan valittanut. Ei ehkä uskaltanut?

Keittiötyttö tuli tuomaan aamukahvia. Meijerimies oli jo palannut meijeristä ja emäntä pyysi häntä hevosella kyytimieheksi. Olihan siinä kuormaa. Suuri kuppimäärä painoi. Valtava kahvipannu oli pakattu säkkiin paperiin käärittynä. Olivat vielä voileivät, maidot, sokerit ja muut tykötärpeet.

He pääsivät hevosella sarkojen päähän, hyljätyle laitumelle, josta piikkilanka oli jo purettu ja pelto odotti kyntäjää. Lehmät olivat jo navetasissa. Heinäpellollakin vettä seisoi lätäköissä, joissa sai kädet pestyä kurasta. Tuosta kahvitaudesta ei tainnut kukaan nauttia. Vesi valui kasvoista varpaisiin asti. Kahvikaan ei lämmittänyt, kun sadevesi jäähdytti ja laimensi sen. Voileivät alkoivat hajota käsiin.

”Onko täällä pakko olla?” kysyi meijerimies isäntään katsoen.

Kukaan ei vastannut

Siinä sateen keskellä keittiötyttö kertoi olleen-

sa ruokaperunoita kaivamassa sunnuntaiksi ja oli suurella työllä saanut kaksi korillista täyteen, mutta ei meinannut päästä pellolta pois, kun jalat painuivat saveen.

Työtä lähdettiin jatkamaan kahvin jälkeen. Kaikki eivät vielä olleet vaolleen ehtineet, kun kulkumies antoi koulupojalle tulitikkiuaskin ja käski pojan mennä sytyttämään kaikki talon rakennukset palamaan. Samalla hän varmisti, että isäntä hänen sanansa kuuli.

”Mitä sinä pojalle opetat?”, huusi isäntä suutuneena. Hän oli jo erittäin kiusaantunut sateen takia.

”Jos ei tällaisella sateella rakennuksia osata käyttää, ne saa polttaa.” oli kulkumiehen rauhallinen vastaus.

”Lähdetään pois”, päätti isäntä äkkiä. Hän oli odottanut ilman poutaantumista, mutta nyt oli selvää, että sade vain jatkuisi. Mieliala oli melkein toivoton.

Kulkuri sai kiitollisia katseita ja myötätuntoa. Taisi joku kiittääkin. Poika näytti vettä valuvaa tikkuaskia. Sen tikuilla ei olisi saanut mitään tulta syttymään, mutta eipä tulta tarvittukaan.

Syyskuu vaihtui lokakuuksi

Tuli pieniä pakkasia ja lätäköt alenivat. Perunannostoa yritettiin vielä toinen kerta, nyt vain talon omalla väellä. Työ oli hidasta, mutta nousipa perunoita päivän mittaan jonkin verran. Suurin osa sadosta oli vielä maassa.

Isäntä ilmoitti ympäristölle, että sieltä saisi kaivaa puolijaolla kuka vain, toinen peruna talolle, toinen itselle.

Yrittäjiä löytyi. Sitkeimmät saivat pari korillista pitkällä ajalla, kun laittoivat halkoja tai lautoja jalkojen alle. Nekin kuitenkin vajosivat saveen niin syvälle, ettei niitä meinannut löytyä uuden askeleen alle. Yksi mökin mies Kirkonkylästä oli niin sitkeä, että usean päivän työn tuloksena sai kovapyöräisille käsikärjille kuorman itselleen. Samanlaisen kuorman hän oli vienyt isännälle märkiä ja savisia perunoita.

Tämä mies olisi vielä jatkanut kaivamista, mutta lokakuu oli jo pitkällä, ja pian tulivat pakkaset ja luntakin. Peltotöiden aika loppui siltä vuodelta märkien peltojen vaikeisiin kyntöihin.

Miten mahtoi käydä velanmaksajien työpäivien? Lykättiinkö seuraavaan vuoteen vai annettiinko anteeksi? Miten kävi kulkurin? Löytyikö hänelle kuivaa vaatetta? Arvattavasti hän lähti jatkamaan matkaa ja kuivempia maisemia. Herrasmannilta hänelle ei varmaan jäänyt parhaimpia muistoja tuosta erityisen sateisesta syksystä.

Sylvi Lenkkeri

Tilinpäätös

Sinä Herra, et tarvitse aikaa.

Olet meille antanut sen,

ja sisällön myös

kojo elämisen:

maisemat ympärille,

matkakumppanit,

tehtävät monet,

voimaa niihin

ja voimien vähetessä – väsymyksen.

Elämän piirin pienentyessä

oman rauhan hiljaisen

ja muistojen lankakerän.

On maailma toisenlainen

kuin vuosina nuoruuden.

Ole kanssani silloin

kun pelottaa.

Auta katsomaan vastarantaa

ja näkemään määränpää.

Alli Koskiranta 2013

Vanha kuva Herrasmannin talosta vuodelta 1904. Kuva Erkki Yrjänä